

O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIMNING ISTIQBOLLARI

Qudratov Anvarmirzo Murodillaevich

*Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi,
Talaba va o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish markazi
direktorining iqtisodiy va tashkiliy masalalar bo'yicha o'rinbosari
siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida professional ta'lim tizimini isloh qilishga qaratilgan zamonaviy yondashuvlar tahlil etiladi. Unda kadrlar tayyorlash jarayonini mehnat bozorining real ehtiyojlari bilan uyg'unlashtirish, ta'limning amaliy yo'nalishini kuchaytirish va dual ta'lim tizimini joriy etish orqali mutaxassislar raqobatbardoshligini oshirish masalalari yoritiladi. Shuningdek, kasbiy malaka tizimini shakllantirish, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish, xalqaro standartlar asosida o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish hamda professional ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar tahliliy yondashuv asosida o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Shavkat Mirziyoyev, professional ta'lim, islohotlar, dual ta'lim tizimi, kasbiy malaka, innovatsion ta'lim, Taraqqiyot strategiyasi, pedagog.

Kirish

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar orasida professional ta'lim tizimini modernizatsiya qilish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida mehnat bozori yuqori malakali, innovatsion fikrlovchi va amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislarga tobora ko'proq ehtiyoj sezmoqda. Shu bois professional ta'lim tizimini isloh qilish, uni xalqaro tajribalar asosida takomillashtirish, ishlab chiqarish jarayonlari bilan integratsiyalash hamda o'quvchilarda amaliy faoliyatga tayyorlikni shakllantirish masalalari davlat siyosatining markaziy yo'nalishiga aylandi. Shu bilan bir qatorda Professional ta'lim tizimini takomillashtirishda xorij tajribalari o'rganilmoqda [1]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qator qaror va farmonlari bilan professional ta'limni rivojlantirish, ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, o'quv dasturlarini mehnat bozori talablari bilan uyg'unlashtirish hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng qo'llash bo'yicha muhim huquqiy asoslar yaratildi. Ayniqsa, dual ta'lim tizimi — ya'ni o'quv jarayonining ma'lum qismi ishlab chiqarish korxonalarida amaliyot tarzida o'tadigan model — yoshlarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda samarali yo'nalish sifatida e'tirof etilmoqda.

Bugungi kunda professional ta'lim nafaqat yoshlarni ish bilan ta'minlash, balki mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion rivojlanishni jadallashtirish va inson kapitalini mustahkamlashda muhim rol o'ynamoqda. Shu ma'noda, professional ta'lim tizimining uzluksizligi, sifat ko'rsatkichlarini oshirish, pedagog kadrlar malakasini takomillashtirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish O'zbekiston yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Asosiy qism ta'lim siyosatining eng muhim "O'zbekiston — 2030" strategiyasi hamda taraqqiyotning ilgari qabul qilingan bosqichlarida professional ta'lim tizimiga alohida e'tibor qaratilishi — mamlakatning inson kapitalini rivojlantirish, iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlash va mehnat bozorining zamonaviy talablariga mos kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasining keyingi besh yillik (2023–2030) davr uchun belgilangan milliy taraqqiyot yo'nalishlarini ifodalovchi strategik dasturiy hujjat hisoblangan "O'zbekiston — 2030" strategiyasi Prezident Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan ishlab chiqilgan bo'lib, mamlakatni har tomonlama modernizatsiya qilish, fuqarolarning farovonligini oshirish va global miqyosda raqobatbardosh davlatga aylantirishni maqsad qiladi. 2030-yilgacha erishiladigan maqsadlarning samaradorlik ko'rsatkichlarining "Ta'lim tizimi islohotlari" qismida Umumiy o'rta ta'limni rivojlantirish uchun xususiy sektorni keng jalb qilish maqsad qilingan. Unga ko'ra, quyidagilarni amalga oshirish ko'zda tutilgan: Nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari sonini 1 000 taga yetkazish. 2) Kelgusi besh yilda nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari faoliyatini yo'lga qo'yish uchun 1 trillion so'm miqdorida imtiyozli kreditlar ajratish. 3) 2024-yildan boshlab har yili davlat-xususiy sheriklik asosida kamida 100 tadan umumiy o'rta ta'lim muassasalari qurilishi bo'yicha shartnomalar tuzish. 4) Nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan o'quvchilar ulushini 3 barobarga oshirish. 5) Davlat-xususiy sheriklik asosida va xalqaro moliya institutlaridan jalb qilinadigan mablag'lar hisobidan 2 milliard dollarlik umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari tarmog'ini kengaytirish loyihalarini amalga oshirish. Shu bilan bir qatorda, Umumiy o'rta ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqish; Umumiy o'rta ta'limni rivojlantirish uchun xususiy sektorni keng jalb qilish; Professional ta'lim tizimini rivojlantirish orqali o'quvchilarni zamonaviy bilim va ko'nikmalarga o'rgatish; Oliy ta'lim bilan qamrovni kengaytirish, oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish; Oliy ta'lim muassasalari tashkiliy-boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, ularning moddiy-texnik ta'minotini mustahkamlash kabi islohotlar muhim o'rin tutadi [2].

Bu bandlar "O'zbekiston — 2030" strategiyasida belgilangan ta'lim sohasini rivojlantirish yo'nalishidagi maqsad va vazifalardir. Ular "O'zbekiston — 2030" strategiyasining ta'lim sohasini tubdan isloh qilish va zamonaviy bosqichga olib chiqishga qaratilgan asosiy yo'nalishlarini ifodalaydi. So'nggi yillarda professional ta'lim tizimini isloh qilish bo'yicha qator Prezident farmonlari va Vazirlar Mahkamasi

qarorlari qabul qilindi. Xususan, 2019 yil 6-sentabrda qabul qilingan “Professional ta’lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorining asosiy maqsadi O‘zbekiston Respublikasida professional ta’lim tizimini xalqaro talablar asosida takomillashtirish, iqtisodiyotning real sektori ehtiyojlariga mos raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, o‘quv jarayoniga innovatsion va amaliy yondashuvlarni joriy etish bo‘lgan [3].

Davlatimiz prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2025-yil 23-sentabr kuni Nyu York shahridagi Birlashgan Millatlar Tashkilotining bosh qarorgohida o‘z ishini boshlagan BMT Bosh Assambleyasining 80-yubiley sessiyasida so‘zlagan nutqida ham ta’lim sohasiga, xususan professional ta’lim tizimini rivojlantirish masalasiga alohida to‘xtalib o‘tdi. Prezident o‘z nutqida alohida ta’kidladi: “Pedagoglarning o‘zaro tajriba va bilim almashishi uchun yagona xalqaro platformani yaratish maqsadida O‘zbekistonda Butunjahon professional ta’lim sammitini o‘tkazishni taklif etamiz” [4]. Xulosa O‘zbekiston Respublikasida professional ta’lim tizimini takomillashtirish va uni xalqaro standartlarga moslashtirish yo‘lida amalga oshirilayotgan islohotlar mamlakat taraqqiyotining eng muhim ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Bu islohotlar natijasida professional ta’lim tizimida dual o‘qitish modeli, kasbiy malaka tizimi, xususiy sektor ishtiroki va xalqaro hamkorlik mexanizmlari joriy qilinmoqda. Natijada o‘quvchilar o‘qish davridayoq amaliy tajriba orttirish imkoniga ega bo‘lmoqda, mehnat bozori esa raqobatbardosh, kasbiy jihatdan yetuk mutaxassislar bilan ta’minlanmoqda. Shuningdek, davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlik professional ta’lim infratuzilmasini rivojlantirish, yangi kasb yo‘nalishlarini yaratish va ta’lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Umuman olganda, O‘zbekiston professional ta’lim tizimidagi islohotlar orqali “inson kapitali”ni rivojlantirish, mehnat bozorining real ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlash va innovatsion iqtisodiyotga o‘tish yo‘lida muhim qadamlar qo‘ymoqda. Bu esa mamlakatning kelajakdagi barqaror taraqqiyoti va xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta’minlaydigan asosiy omillardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.Avazov va boshqalar ‘‘Amaliy kasbiy ta’lim metodikasi va texnologiyalari’’ Toshkent. 2014 - yil
2. Munavvarov A.Q.”Pedagogika” T. “O‘qituvchi” Toshkent 1996 - yil
3. X.Ibragimov, Sh.Abdullayeva. Pedagogika nazariyasi. Toshkent. 2008 -yil.
4. <https://edu.profedu.uz/news/23>
5. <https://lex.uz/uz/docs/-6600413#-6605155>
6. <https://lex.uz/docs/-4500926>
7. <https://president.uz/oz/lists/view/8525>